

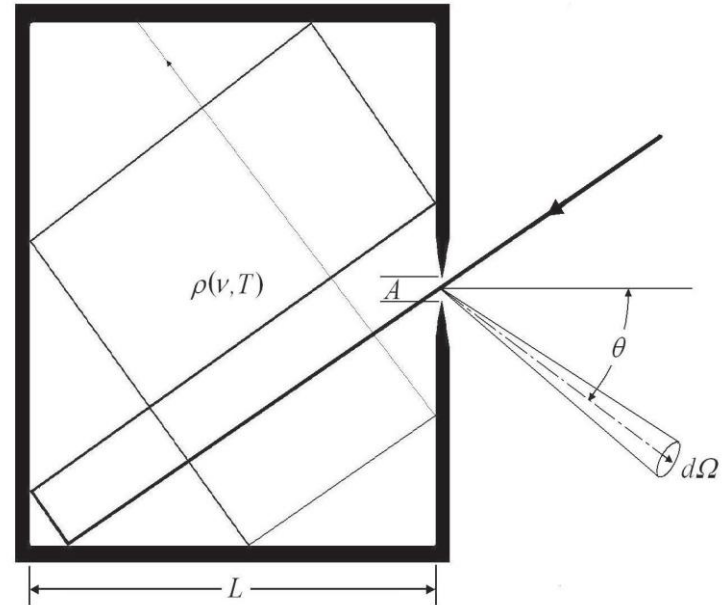
Disperzivni izvori napajanja

Zracenje – zracenje crnog tela,
fotoelektricni efekat, koncept fotona.

Interakcije sunčeve svetlosti

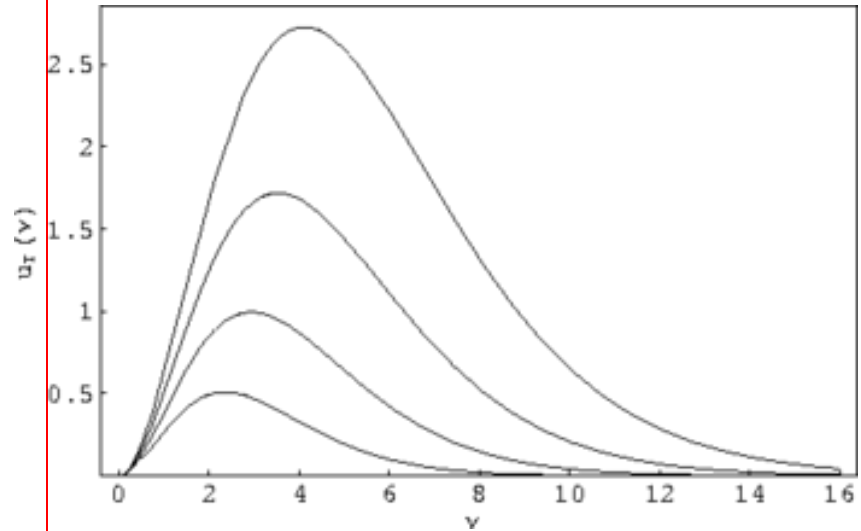
Crno telo

- Toplotno Zracenje – heat radiation
- XIX vek
- Max. kolicina zracenja na datoj temperaturi
- Stanje ravnoteze
- **Abosrb. kol = emit. Kolicini**
- posebno pripravljena unutrastnost
- Vistruka refleksija

Zakoni zracenja

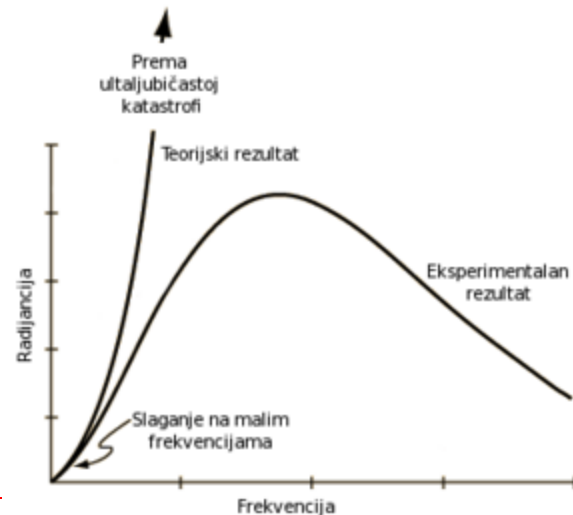
- Zracenje EM talas
- $E=f(\lambda)$
- Radijansa (spektralna) je ukupna energija emitovana u jedinici vremena po jedinici površine na apsolutnoj temperaturi T .
- Kolika je gustina energije u supljini?

Rayleigh-Jeansov zakon

- Raspodela energije zracenja
- šupljina dozvoljava postojanje samo EM talase određenih talasnih duzina

$$\rho_T(\nu)d\nu = \frac{8\pi\nu^2 kT}{c^3}d\nu$$

Stefan-Boltzmannov zakon

- 1879. na temelju eksperimentalnih podataka zračenja crnog tela konstatovano:
- $R_T = \sigma T^4$

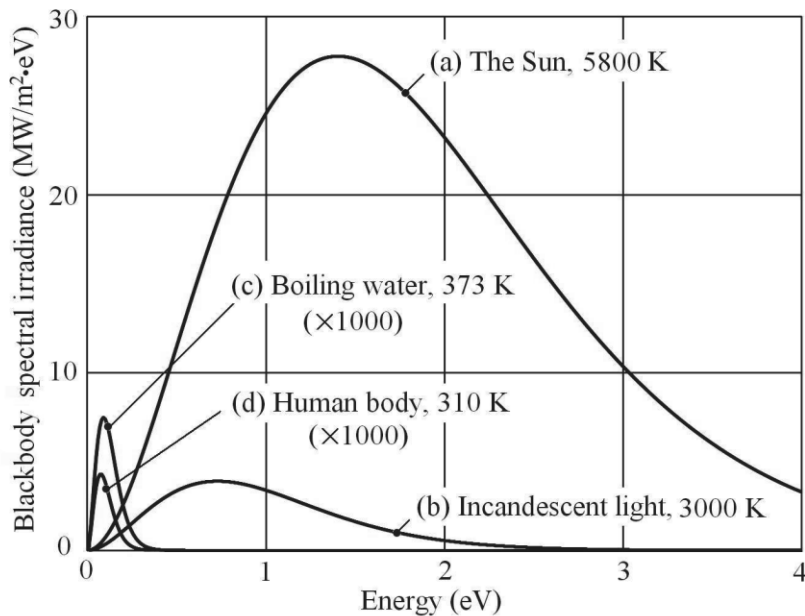
$$\sigma = 5.67 \times 10^{-8} \text{W/m}^2 \text{K}^4$$

Wienov zakon zracenja

$$\nu_{max} \propto T$$

- ν_{max} frekvencija na kojoj je radijansa najveća za određenu temperaturu T . Vidljivo je iz grafa *3: kako raste temperatura tela, tako se i pomiče i maksimum krive prema višim frekvencijama.

Planckov Zakon

- **Planckov zakon** opisuje intenzitet (specifičnu snagu) zračenja nepolariziranog EM zračenja u celom rasponu talasnih dužina, koje emituje idealno crno telo

$$I(\nu, T) = \frac{2h\nu^3}{c^2} \frac{1}{e^{\frac{h\nu}{kT}} - 1}$$

Postotak	1%	10%	20%	25,0%	30%	40%	41,8%	50%	60%	64,6%	70%	80%	90%	99%	99,9%	99,99%
Sunce (nm)	251	380	463	502	540	620	635	711	821	882	967	1188	1623	3961	8933	19620
Zemlja (μm)	5,03	7,62	9,29	10,1	10,8	12,4	12,7	14,3	16,5	17,7	19,4	23,8	32,6	79,5	179	394

Temperatura pov. Sunca 5778K
 Zemlja 288 K!

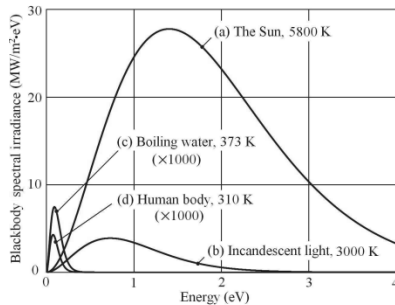
REZIME!

- Planckov zakon

$$E(\nu, T) = \frac{2h\nu^3}{c^2} \frac{1}{e^{\frac{h\nu}{kT}} - 1}$$

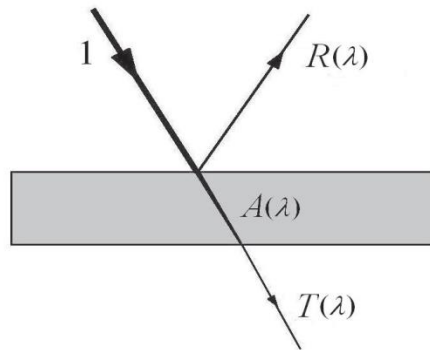
$$E(\lambda, T) = \frac{2hc^2}{\lambda^5} \frac{1}{e^{\frac{hc}{\lambda kT}} - 1}$$

- E - energija
- - frekvencija [Hz]
- - talasna dužina [m]
- T - temperatura [K]
- - Plankova konstanta [Js]
- c - brzina svetlosti [m/s]
- k - Bolcmanova konstanta [J/K]

- 99 % sunčevog zračenja se odnosi na talasne dužine iz opsega 0,275 – 4,6 μm .
- tri oblasti zračenja
  - ultraljubičasta ($0,01 \text{ mm} < \lambda < 0,39 \text{ mm}$) 10%,
  - vidljiva ($0,40 \text{ mm} < \lambda < 0,76 \text{ mm}$) 40%
  - infracrvena ($0,76 \text{ mm} < \lambda < 4,0 \text{ mm}$) 50%
- Maksimum energije zračenja je na talasnoj dužini od $\lambda = 0,476 \text{ mm}$.

- Absorpcija, transmisija, refleksija

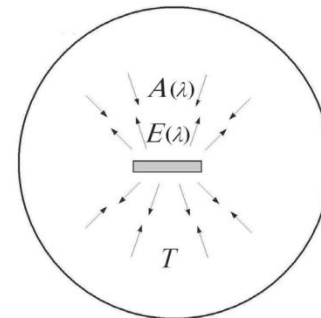
$$A(\lambda) + R(\lambda) + T(\lambda) = 1.$$

- Za slučaj kada je $T=0$ imamo $A(\lambda) + R(\lambda) = 1$.

- Emisivnost vs apsorptivnost

- Emisivnost predstavlja sposobnost tela da emituje energiju na odgovarajućoj talasnoj dužini
- Apsoptivnost je sposobnost tela da primi određenu količinu energije kada je izloženo zračenju određene talasna dužine

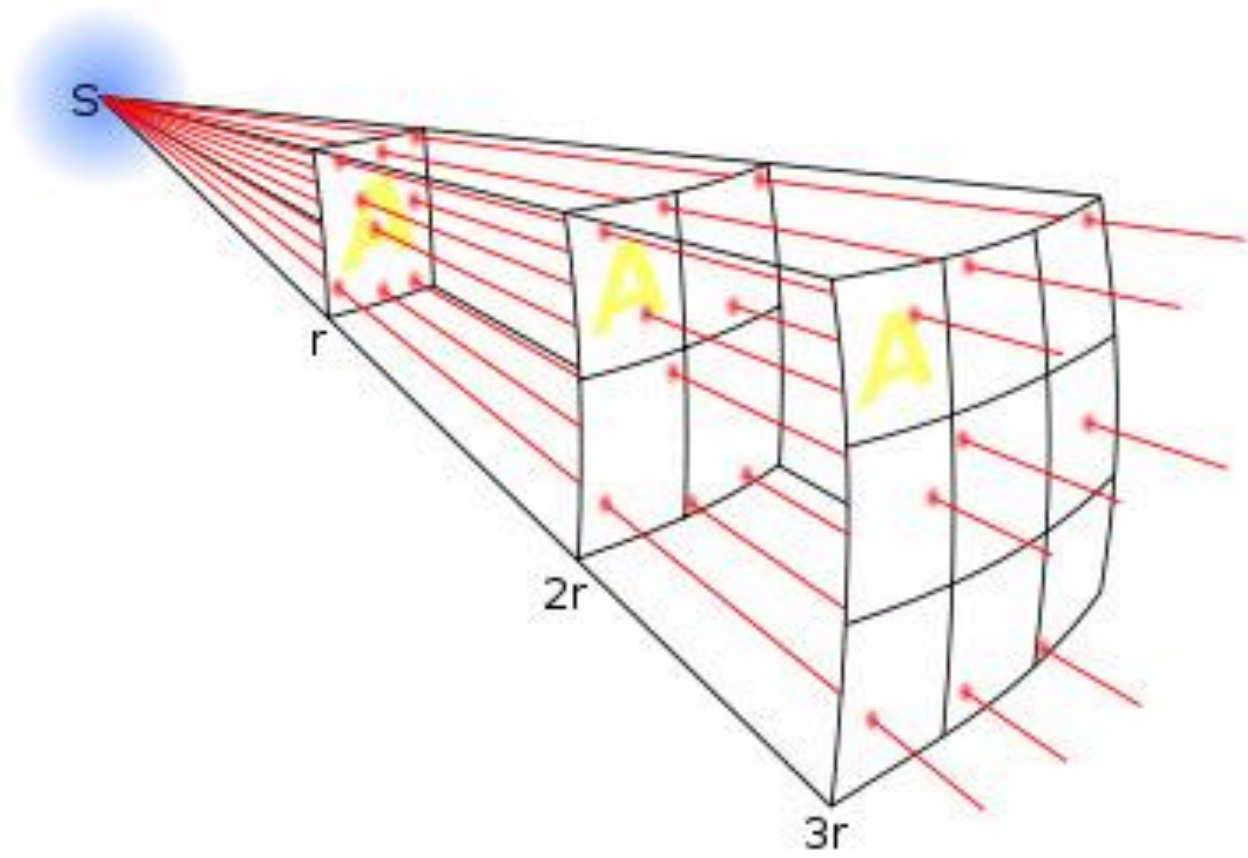
Zračenje je rezultat unutrašnjih promena i procesa preraspodela tokom koji se energija tela pretvara u energiju koja se putem EM talas prostire i prenositi na druga tela

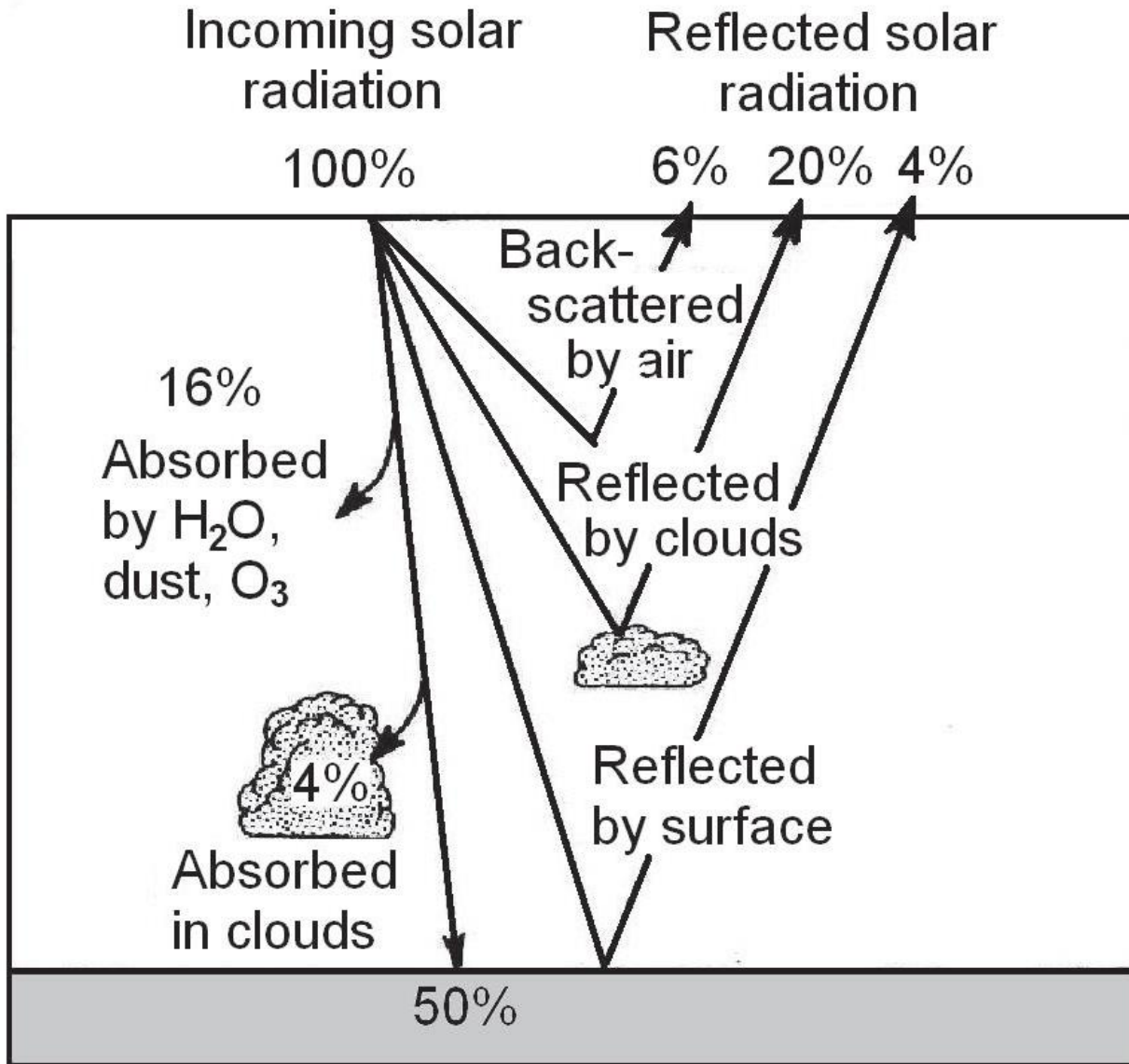

Priroda interakcije

- Sunčevo zračenje – snop EM talasa
- Interakcija sa gasovima i česticama u atmosferi
- Apsorpcija sunčevog zračenja,
  - x i y zruci - jonosfera,
  - UV u ozonskom omotaču
  - IC u nižim slojevima atmosfere.
- Rasejavanje na suvom vazduhu, vodenoj pari i česticama nečistoća koje se nalaze u vazduhu.
- Stepenn ovog slabljenja zavisi od fizičkih i hemijskih karakteristika atmosfere, kao i od dužine puta
- Put svetlosti kroz atmosferu za neku lokaciju ekvivalentan je masi zraka **AM** (od *Air Mass*) sunčevog zračenja kroz Zemljinu atmosferu

Na putu kroz atmosferu izgubi se oko 25 % – 50 % intenziteta sunčevog zračenja od onog koje je dospelo na rub atmosfere!!!!

Vrste zračenja

- **Difuziono**
  - raste sa povećanjem oblačnosti, vodene pare i čestica nečistoća u atmosferi.
- **Direktno zračenje**
  - kratkotalasnog je karaktera, manifestuje se kao kombinacija svetlosnog snopa i toplote. ne utiče na povišenje temperature vazduha
- koeficijent refleksije ili **albedo**
- Ukupna količina sunčevog zračenja na horizontalnu površinu naziva se ukupno ili globalno zračenje.
- **Globalno zračenje**
  - direktno
  - difuzno
  - odbijeno sunčevo zračenje
- Jedinica globalnog zračenja je W/m^2 .

- Insolacija gustina sunčevih zraka na određenoj površini, uz određenu orijentaciju, kroz određeno vrijeme. Wh/m² ili kWh/m².
- Energija sunčevog zračenja koja dopire do površine Zemlje zavisi u prvom redu od trajanja insolacije (broju sunčanih sati), dok trajanje insolacije zavisi od geografske širine i od godišnjeg doba.
- Iradijacija vs Insolacija

Totalna iradijacija se definiše kao količina dolazne **zračene energije** od strane bilo kog izvora i bilo kojih talasnih dužina, ne samo vidljive svetlosti koja u jedinici vremena padne normalno na jedinicu površine.

Maksimum insolacije se dešava kada Sunce ima najveću visinu tj. kada ima najmanji zenitni ugao

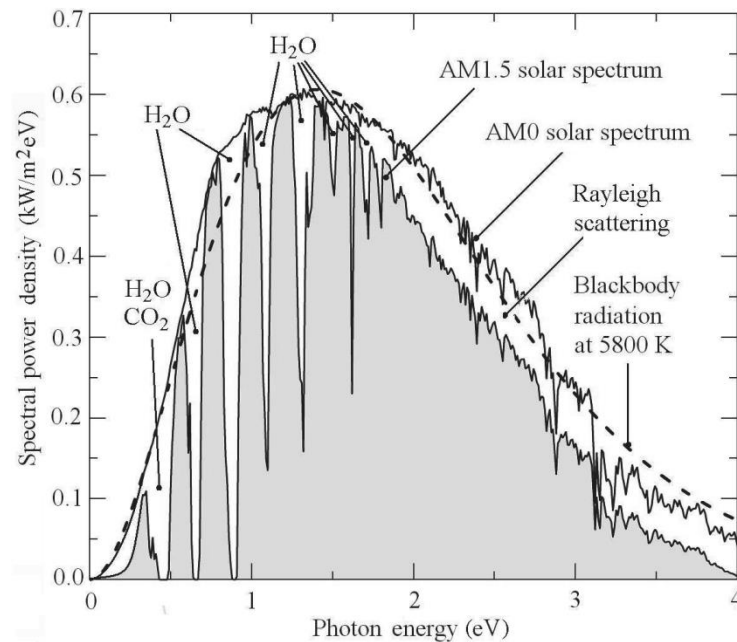

AM1.5 Referentna Solarna Spectralna Iradijacija

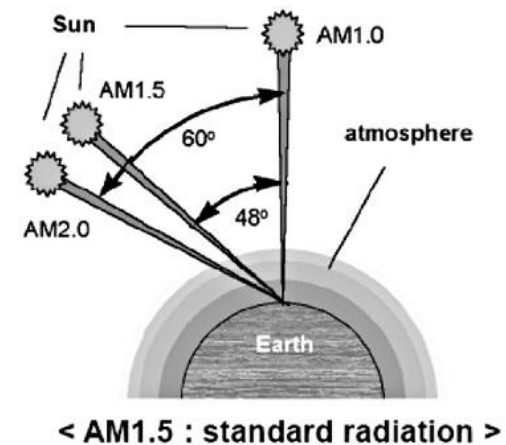
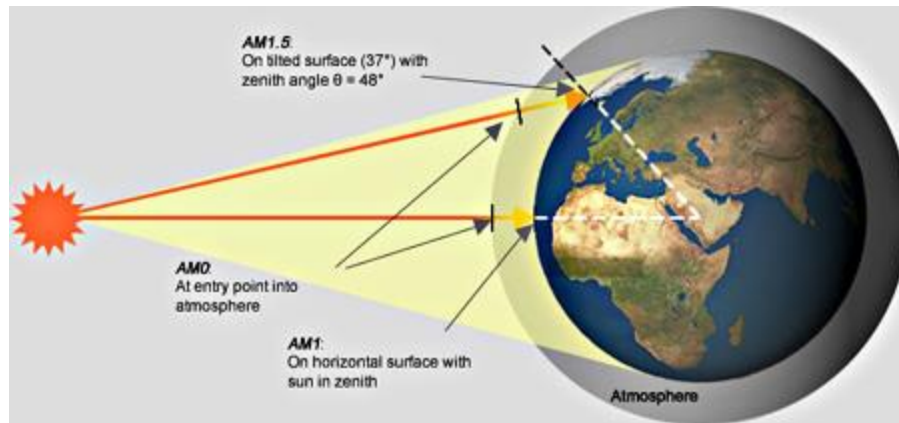
- 1982, (ASTM) *Standard Tables of Reference Solar Spectral Irradiance at Air Mass 1.5.*
- *AM je parametar koji opisuje karakteristike solarne ćelije pod standardnim uslovima*
- AM0 spektar izvan atmosfere,
- AM1,5 spektar na površini mora, pod određenim uslovima koji će biti kasnije definisani.
- Bitni pojmovi
  - **Intenzitet spektralnog zračenja** – energija koju je primila jedinica površine u zavisnosti od talasne dužine
  - **Intenzitet zračenja** – integral spektralnog zračenja u rasponu svih talasnih dužina koje su od interesa
  - **Količina zračenja (radijacija)** – vremenski integral zračenja koje se ostvaruje u datom periodu vremena.

- Kao referentan, usvaja se spektar na površini Zemlje dat Zenitnim uglom od $\Theta = 48,19^\circ$, čemu odgovara odnosno AM1,5 spektar) sa intenzitetom zračenja od 844 W/m^2 .
- Spektar koji se dobija na Zemlji, na površini nagnutoj pod uglom od , okrenutoj ka Suncu, nazvan je spektrom globalnog nagiba

- AM0 izvan atmosfere
- AM1.5 oblast srednjih geog. Širina $z = 48,2^\circ$
- AM2-3 – $z = 60-70^\circ$ severna Evropa
- AM38 vrednost AM fakotra za horizontalan pravac u nivou mora $z=90^\circ$

$$AM = \sqrt{(r + c)^2 \cos^2 z + (2r + 1 + c)(1 - c)} - (r + c) \cos z$$

➤ Važno!!!!

- Kada se analizira solrana energija pri uglu zenita većeg od 0° , optička vazдушna masa se menja.
- Sa povećanjem geografske širine put koji svetlost pređe do površine je duži, te je i njeno slabljenje i rasejanje veće.
- jasno pozicioniranje inteziteta svetlosti i njene spektralne raspodele!!!!
- Zračenje sunca je uzeto kao izvor referntnog jedinstvenog zračenja!!!!

Merenja

- Pirometar – merni instrument za beskontaktno merenje emisije zračenja iz hemisfere!!
- Direktno zračenje - Primarni interes!!!
- Difuziono bitno za pouzdanost!!
- Direktno zračenje vs. Difuziono

